LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skåne
Kl:s
Brösarp
upps 1928

522

Ber. av Hulda Berglund

Hulda Berglund, Brösarp.

Hulda Berglund, 42 år gammal, sömmerska, var född i Brösarp, där hon också vistats sin mästa tid. Tjänade vid unga år hos den mycket omtalade länsman Montan på södra Björnstorp. Fröken Berglund, som varit runt omkring i gårdarna och sytt kände folket utmärkt och deras tro och sägner likaså. Dessutom hade hon lärt sig många av sin mors gamla visor och berätterlser. Hon kände till alla kloka i trakten och många av deras kurer. Hon hade ett förträfflift minne och var intresserad av upptecknings arbetet. Bodde under min vistelse i Brösarp hos sin fader, snickare Jöns Berglund. Innehade modeaffär i Brösarp, vilken hon dock får tillfället hade bortarrenderad.

Brösarp den 19 okt. 1928.

Harald Olsson.

(965.)

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Jullek.--Se goddag min rosa. Lek.

En stor ring.Inne i ringen gå fyra.Ringen går runt och alla sjunga. De,som gå i ringen gå fram till vars en i ringen och taga den i hand under första versen.Dessa fyra gå så in i ringen och de andra taga deras platser.Alla sjunga så andra versen och då gå de fyra bort och taga vars en av dem i ringen i handen och hoppa med dem och så byta dessa och så går det vidare tills alla verserna äro sjungna. Alla sjunga:

Se goddag min rosa,se goddag min blomma,
se goddag min amiral,och så min lustiga gumma.

Hoppa lätt min rosa,hoppa lätt min blomma,
hoppa lätt min amiral,och så min lustiga gumma.

Dansa lätt min rosa,dansa lätt min blomma,
dansa lätt min amiral,och så min lustiga gumma.

Stå på tå min rosa,stå på tå min blomma,
stå på tå min amiral,och så min lustiga gumma.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Fall på knä min rosa,fall på knä min blomma,
Fall på knä min amiral,och så min lustiga gumma.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Lek.

Jullek.--Peka ut ögat på skomakaren.

Man brukade om julen också leka en lek som hette,"peka ut ögat på skomakaren".Två karlar ställde sig då med ryggen mot varandra och höllo en käpp mellan benen.En flaska sattes så framför den ene,och nu gällde det för den andre att försöka stöta omkull flaskan med käppen.Den andre skulle göra allt vad han kunde för att hindra sin kamrat att träffa flaskan.De kunde hålla på i halvtimmar ibland att dansa runt på golvet innan det lyckades den som stötte att träffa flaskan.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5

522

Jullek.-Farfars byxor.

Lek.

Alla sutto i en ring.En gick omkring inne i ringen och ställde tre frågor till var och en.På den första frågan skulle man svara ja,om den än var aldrig så befängd.På den andra skulle man svara nej och på den tredje frågan skulle man svara farfars byxor. Den som svarade fel,fick genast byta och gå och fråga i stället. Denna lek var särskilt rolig och beredde mycken munterhet,när den som gick var riktigt finurlig att ställa frågor.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Ramsa.

Ramsa.

I en liten skog,där låg ett litet berg,aldrig såg jag så litet ett berg,och berget ligger långt uppe i skogen.

På det lilla berget stod ett litet träd,aldrig såg jag så litet ett träd.Och trädet på berget och berget ligger långt uppe i skogen.

På det lilla trädet satt en liten gren,alldrig såg jag så liten en gren.Och grenen på trädet och trådet på berget och berget ligger långt uppe i skogen.

På den lilla grenen satt et litet blad,aldrig såg jag så litet ett blad.Och bladet på grenen och grenen på trädet och trädet på berget och berget ligger långt uppe i skogen.

På det lilla bladet satt et litet bo,aldrig såg jag så litet ett bo. Och boet på bladet och bladet på grenen och grenen på trädet och trädet på berget och berget ligger långt uppe i skogen.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I det boet låg ett litet ägg,aldrig såg jag så litet ett ägg. Och ägget i boet och boet på bladet och bladet på grenen och grenen på trädet och trädet påberget och berget ligger långt uppe i skogen.

I det lilla ägget blev en liten ful(fågel),aldrig så jag så liten en ful.Och fulen i ägget och ägget i boet och boet på bladet och bladet på grenen och grenen på trädet och trädet på berget och berget ligger lånt uppe i skogen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Utelek.--- Vanna,vanna gåse. Lek.

En av de lekande är gåse och har en hel rad med gässlingar efter sig.Alla gässlingarna hålla om varandra och den främste håller om gåsen.En annan är nu räv och skall försöka ta gässlingarna men gåsen försöker skydda dem med utbredda armar.Räven springer runt om och lyckas snart nog ta en gässling och då får denne bli räv.
Alla sjunga utom räven:

Vanna,vanna gåse,mickel är inte hemma,
han är gången till Vitaby,att äta stekta vingar.

Men nu kommer räven och då stannar gåsen framför honom och säger:
Se goddag mickel.
Räven svarar: Tack för det,fickel,men hur dant är vädret i dag.
Gåsen: Det är solsken och grannt väder.
Räven: Då är det inte mitt väder.
Om en stund kommer räven tillbaka och frågar:hur dant är vädret. Gåsen svarar då:det är regnväder och slask.Räven säger då:det är mitt väder! och så försöker han ta en gässling.

Skåne
Alb.
Ekstorp
uppt. 1928

uppt. av P. Olsson
och Ruth Berglund 1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Lek.

Jullek.--Säg flickorna gå i ringen med röda gullband.

En stor ring.Inne i ringen gå två flickor med var sin näsduk kastad över axeln.Vid första versen binda flickorna sina näsdukar om armen på vars en gosse och alla sjunga under tiden andra versen.När tredje versen sjunges springa flickorna som bundit näsdukarna ut ur ringen.De bundna stå me armen längs sidan och när de sjunga om de femton gevären,klappa alla de andra i händerna för att markera skotten.Under fjärde versen komma flickorna in i ringen igen och taga fatt i pojkarna och bägge paren dansa runt inne i ringen under sista versen.
Alla sjunga:

Säg flickorna gå i ringen med röda gullband::
så binda de om sin kärestas arm::

Ack kära min lilla flicka bind inte så hårt::
jag ämnar ej att resa långt bort::

Så hastigt dessa flickor ur ringen försvann::
man skjuter efter dem med 15 gevär.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Säg vill du mig något så har du mig här;:
till dig står allt mitt hjärtas begär::

Giv hästarna hö och havre giv gossarna brännvin::
ge flickorna kaffe med socker uti::

Sedan flickorna varit i ringen blir det gossarnas turoch
man sjunger nu samma verser bara med den ändringen,att
man i de tre första verserna sjunger gosse i stället för
flicka.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

// 11

Jullek.--Här dansar jag för krona och krans. Lek.

En stor ring med pojkar.Innanför denna en ring med flickor.
Så snart de börjat med versen ta de varandra och svänga runt.
Alla sjunga:

Här dansar jag för krona och krans,krona och krans,
spelemannadans,här dansar jag för krona och krans,
krona och krans,spelemannadans.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Lek.

Utelek.---Låna värme.

Alla sutto i en ring.Alla hade gjort var sin håla i marken, som man låtsade att man hade eld i.I hålan hade alla lagt pinnar och bråte.En gick omkring inne i ringen med en käpp och till var och en han kom till,sade han i det han rörde om med käppen i hålan:Får jag låna värme.Den tillfrågade svarade då:gå till min nabo.De som nu sutto bakom den som frågade,försökte nu att byta platser och det gällde då för den som gick att försöka taga platsen från någon av dem som försökte byta.Gick det,så fick den som blivit av med platsen gå i stället.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Jullek.--Klippa näsam av gubben. Lek,

Man klippte ut en gubbe av papper.Denna hängdes så i ett snöre i taket.En och en skulle de nu fram med förbundna ögon och en sax i handen och försöka klippa näsan av gubben. Ingen fick klippa mer än ett visst antal gånger och ej känna sig för med den lediga handen.Den som lyckades klippa av näsan den hade vunnit.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Jullek.--Sy vatten i loftet. Lek.

Under julen brukade de förr leka en lek,som kallades "att sy vatten i loftet".Alla sutto då i en ring.En stod mitt i ringen på en stol och hade en kopp vatten i handen och en synål och han sade då under det han höll koppen uppe vid taket och låtsade sy:jag syr vann i lautet.Detta sade han ett par gånger och tappade så plötsligt nålen.De som nu böjde sig ned för att taga upp nålen fick nu vattnet i nacken.

15 15

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Ordspråk

En gång är ingen gång,och två gånger bli en vane.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

16 16

Ordspråk.

Ordspråk

Böj vidjan medan den är grön, så blir den både fager och skön.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Man vet inte vad man har till lass förrän man välter. Ordspråk.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Jag känner krutet, för jag har själv skjutit med det.

Ordspråk.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Man ska inte våga krut på döa höns. Ordspråk.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk. Ordspråk

Dä smakar ändå karl, sa käringen när hon kysste tocken(tuppen).

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skaumannnen.

Skaumann
en.

Uppe i Skaudala bodde Jens Skaudaling och han var särskilt god vän med skaumannen.En gång när han var ute och gick i skogen mötte han skaumannen och skausnuan,som voro ute och gingo.När skausnuan fick secJens ropade hon till skaumannen;förvillån,förvilla´n,förvilla´n!Men skaumannen sade till henne:är du rent galen,ser du inte att det är Jens Skaudaling,som är ute och går.

Skåne
Alfs
Ingelstad
1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Agot Wahlman
Lor. Karlsson Bergkvist
522

22

Pysslingar

Pysslingar.

Det var en kväll i en bondgård och allt folket låg och sov "mörkessömn",utom moran som var ute.Men när hon kom och gick in hörde hon sådan vacker musik och när hon kom in så dansade alla pysslingarna i en ring på golvet och inne i ringen satt en och spelade fiol.Då sade moran:nej så grannt!Då vaknade de andre och sade vi se ingenting. Då sade hon,ser ni inte de som dansa på golvet?Men när hon sade detta,så blevo de rädda och försvunno in genom ett hål baktill i dalaklockan.

Skåne
Kvidinge
Brösarp
1928

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

uppt. K. Olsson
Berätt. av Hulda Persson

Stödekultspilten. Pysslingar.

Uppe på vägen mellan Brösarp och Lönhult ligger en lång backe och ungefär mitt på den ligger till vänster i vägbrinken ett djupt hål. Backen kallas Stödekullsbacken och i hålet berättar man, att där bor stödekullspilten, en liten man i röd toppluva. Han brukade alltid visa sig vid oväder och kom någon förbi klockan 12 på natten, så kom stödekullspilten fram och förvillade dem så att han inte kunde hitta rätt utan att han hade vänt tröjan. En skomakare, som de kalla Johan Vise, hade en gång när han var lite full kommit förbi Stödekullspiltens hål och sjungit och tjoat och sagt, att kom du bara stödekullspilt, för här är ingen som är rädder. Då hade stödekullspilten kommit upp ur sitt hål, men skomakaren bara sjöng vidare och låtsade som ingenting och stödekullspilten gjorde honom inget ont utan han kom lyckligt och väl hem.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2424

En nergrävd skatt. Skatt

Vid maglehems ora ligger en backe som de kalla Kisteknort.Nedanför den ligger en äng och där skall ligga nergrävd en kista med pengar från folkkungaättens dagar.Det kallas för lunnarna,där kistan skall vara och det påstås,att där skall i forna tiderc staden Lund ha legat. En gång får många år sedan var där några karlar från Raflunda som skulle försöka gräva upp skatten,men så var där en gammal rälig käring,som förvände synen på dem just som de fått fatt på kistan. De tyckte sig se hur Raflunda kyrka stod i ljusan låga.De sprungo då mot byn och lämnade kistan,men när de kommo fram fingo de se att de råkat ur för en synvilla och de gingo därför tillbaka till kistan, men då hade kistan sjunkit så djupt ner i jorden,så de kunde ej få tag i den och sedan har aldrig någon försökt gräva upp pengarna.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Bröllopsskrock.

Bröllopskrock

När Amanda Johansson skulle gifta sig med Gustaf Bengtsson, N.Björstorp,så sade hennes mor till henne:när du kommer i kyrkan,så kom ihåg och se dig inte tillbaka,för då kommer du att ångra dig,och när du lämnar tärnan din brudbukett,så lämnade den bakom din rygg,ty kommer du då att se dig tillbaka,så kommer brudgummen att dö först.Och i natt,när ni skola lägga er,så kom ihåg och släck ljuset,innan han hinner att göra det,för annars dör han ändå först av er två.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Otur om en höna springer över vägen. Otur.

Springer en höna över vägen,när man skall gå bort,så skall man vända och gå hem igen,ty annars får man bara otur och förargelse.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Spökeri på galjabacken i Brösarp. Spökeri.

Lars Olsson i Brösarp ägde kungslandet,där galjabacken låg och där stupstockarna stodo.En kväll hade han varit nere på sina ängar och skulle just gå hem,då han mötte en nabo och denne frågade honom om han inte var rädd att gå förbi galjabacken ,där just då en man som hette Måns Bock hade blivit hängd.Ånej,svarade Lars Olsson,dä ä ju mitt eget land och min egen karl,så dä måtte väl inte vara någonting att vara rädd för.Men när han sen kom till stättan,som låg vid kungslandet,då kände han hur liksom en hand stök över hans kind och när han kom hem hade han tydliga märken i kinden efter fem fingrar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Spökeri på galjabacken i Brösarp. Spökeri.

En natt kommo ett par fulla bönder,som hade varit uppe i Göinge och köpt bräder,förbi Brösarps galjabacke,och de fingo då för sig att de skulle gå in och prygla dem som hängde uppe i galjarna.En av dem som blivit hängda var en man som hette Måns Bock och den voro de särskilt förtretade på.De lämnade så sina brädlass och gingo bort till galjarna och pryglade de hängde allt vad de kunde. Men när de så kommo tillbaka så voro deras lass stjälpta upp och ner och hästarna lågo med benen i vädret.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Troll.

Bergtagen av trollen i Stenshuvud.

I en gård nere vid Stenshuvud blevo de en gång för länge sedan av med en flicka.De letade efter henne överallt,men kunde inte finna henne någonstans.Då förstodo de att hon hade blivit bergtagen av jätten i Stenshuvud.De läto då ringa efter henne i 12 kyrkor på en gång och då måtte jätten lämna henne ifrån sig.Men när de hittade henne varhon död,ty innan jätten lämnade henne ifrån sig,hade han nupit ihjäl henne.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bakning

Skrock vid bakningen.

Man skall inte sjunga mellan brödet och ugnen,för då blir brödet skorpelöbet,d.v.s. ovanskorpan slår ifrån,så där blir en hålighet mellan skorpan och det mjuka.

Om man nyser över brödet,när man älter degen,så får man spörja dödsfall i släkten innan man ätit slut på den bakningen.

När man satt i deg på kvällen och strött mjöl på,så skall man rita ett kors i degen,så att inte Skaren skall kunna gå på det.

Man skall inte baka onsdagen eller torsdagen i påskaveckan,för då får man råttor i huset.

Skåne
Kbo Ld
Brösarps sn
1928

Gustaf O. Olsson
Ber. av Hulda Berglund

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

31

Vid flyttning.

För att få tur i ett nytt hus.

När man flyttade in i ett nytt hus, så skulle man släppa in katten först, och sprang han då själv in i rummen, så bådade det tur för dem som flyttade in. Man skulle sedan rulla en brödkaka över golvet. --- När skollärare Melins i Brösarp flyttade från sin gamla lägenhet in i en nybyggd länga, så förde frun först in katten och sade: se så Måns, nu hoppas jag att du för lycka i huset.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Varför aspens löv darra. Aspen

Aspens löv hava alltid darrat alltsedan Frälsaren dog på korset, ty det var gjort av ett aspeträd.

Skåne
Albo
Brösarp
uppt. år 1928

Uppt. H. Olsson
Berätt. Hulda Berglund

522 -33- 33

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ljungby horn och pipa. Sägen

Utanför Ljungby slott brukade trollen julafton dansa kring en stor sten, som de hade lyft upp och ställt på guldstolpar. När de dansade hade de rumporna hopbundna och de dansade så länge och så vilt, så till slut tog det eld i dem, och det var på det viset som de satte eld på Ljungby slott tre gånger. Det hade också blivit spått, att slottet skulle brinna tre gånger och sedan sjunka ner i jorden. På slottet visste de att trollen hade en pipa, som de blåste i när de skulle samlas och hade de ej den, så kunde de ej samlas varken så kvickt eller så många. De hade också ett dryckeshorn och bägge dessa saker önskade de som bodde på slottet att de skulle få tag i. Där var också många, som hade försökt locka det här ifrån trollen, men ingen hade lyckats. Men så var där en dräng och han var förtjust i dottern på slottet och han hade blivit lovad henne, om han kunde lura hornet och pipan ifrån trollen. När så julafton kom, så red han åstad till stenen. På vägen mötte han en fe, och hon sade till honom, att när trollen ville bjuda på honom, så skulle han inte varken äta eller dricka och hon gav honom flera andra goda råd. När drängen kom fram till stenen kommo trollen fram

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

och bjödo honom in.När han var inkommen bjödo de honom att dricka ur hornet,men han ville först se pipan.Då han hade fått tag i den tog han hornet och hällde drycken bakom axeln på sig ,så det stänkte på länden på hästen.Och drycken var så giftig så den flådde skinnet av hästen.Drängen sprang så ut och hoppade upp på hästen och satte av i galopp hemåt.Men alla trollen foro efter honom och de höllo just på att få tag i honom,då han hörde en röst som ropade efterhonom:ri inte över det årda,utan ri tvärs över det fårda. Och det gjorde han och nu blevo trollen bak,ty de måste springa från ända till ända på fårorna.Han kom så lyckligt hem och ledde in hästen i stallet,men just då kom flickan på slottet ut med en lyckta och gick in till honom.Men han fick ej se ljustänt för då hade trollen makt att förgöra honom och det gjorde de också,ty hästen slog bakut och dödade drängen.Men flickan tog hornet och pipan och gick in med dem.Sedan den dagen ha trollen på Ljungby aldrig fått någon ro och var julanatt samlas de utanför slottet och skrika:o var god,du som alltid var god och låt oss få vårt horn och vår pipa igen.

3535

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Barnsängs kvinnan.

När en kvinna"satt utanför kyrke".

Så länge en kvinna satt utanför kyrke,så fick honej gå ut.ty då kunde det lätt hända,att pysslingarna bytte barn med henne så attvhon fick en bortbyting.

3636

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Talesätt.

Talesätt

Hon glor som om hon hade ätit stekta pissemyror till frukost.

Hon ser ut som om hon hade ätit upp nådåret för räven.

Hon mår som en orm i en myrebunke(myrstack).

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När barnet var fött.

Man skulle aldrig kläda på ett nyfött barn något nytt plagg,utan det skulle ha något gammalt använt på sig först.Detta plagg skulle man sedan förvara otvättat för att ha det i beredskap om barnet fick skrik.Då skulle det brännas upp och barnet skulle så ha av askan.Vattnet,som barnet tvättats i,fick ej komma under bar himmel utan skulle hällas inne i en grop.Gudmor för det första barnet skulle vara barnafaderns mor eller älsta syster,sedan var det ej så noga. Gudmoren skulle ge barnet en gumorsmössa,sydd av spetsar och rosetter. I svepet skulle gudmoren stoppa en peng,så att ingen såg det men modern skulle sedan finna den.Den första gången man kom med barnet till ett hus,som det ej förr hade varit i,skulle någon i huset ge barnetett ägg.Detta betydde ett hus fullt med mat.Modern fick ej gå ut under den tid hon satt utanför kyrke,ty då kunde trollen lätt skaffa henne en bortbyting.När barnet var döpt,hade trollen ej längre makt med barnet,men de kunde sätta ont på modern så länge hon ej var kyrktagen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Jullek.-Jag gick över sjö och land. Lek.

Alla gå runt i en ring och sjünga och en går inne i ringen och sjunger och allt vad den gör,det skola alla i ringen göra efter.Alla sjunga:

Jag gick över sjö och land,sjö och land,sjö och land,
där mötte mig en gammal man,en gammal man,en gammal man,
sporde så och sade så,var vi hade hemma.Jo vi ha hemma i klappeland,i klappeland,i klappeland,alla de som klappa kan, de äro hemma i klappeland.

Jag gick över sjö och land,sjö och land,sjö och land,
där mötte mig en gammal man,en gammal man,en gammal man,
sporde så och sade så,var vi hade hemma.Jo vi ha hemma
i hoppeland,i hoppeland,i hoppeland,alla de som hoppa kan,
de äro hemma i hoppeland.

Jag gick över sjö och land,sjö och land,sjö och land,
där mötte mig en gammal man,en gammal man ,en gammal man,
sporde så och sade så,var vi hade hemma,Jo vi ha hemma i
snuseland,i snuseland,i snuseland,alla de som snusa kan,
de äro hemma i snuseland.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLK V

Gåta.

Vad är det,som äter och äter och aldrig blir mätt?

Svar:brödkniven.

Gåta.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLK

522

Om storken.

Storken.

Storken bär en orm upp i sitt bo,och den läggerv han runt om boet,för att den skall vakta hans ungar,och när storken ger sina ungar mat,så ger han ormen också.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Bröd och bakning.

Bakning.

I vardagsslag brukades blott grovt bröd och kavring.Det gro va brödet bakas så,att först på förmiddagen kokar man vatten och skållar mjölet,sedan på kvällen så sätter man sudeg till och älter om det och låter sedan det stå till morgonen,då man älter om det riktigt.För att spara på utrymmet,så sätter man två kakor,sedan man smort dem med vatten,ovanpå varandra och dessa kallas då kavringar.Dessa kallas då åvankavring och underkavring och de blevo så hårda,så man kunde gömma dem hur länge som helst.De andra bröden slåss upp på samma gång och så får alla bröden stå i tre timmar i ugnen utom kavringarna,som få stå betydligt längre.---Bakugnen eldades med ris ungefär en timme och när den var vit,så var ugnen varm eller också provar man ugnen genom att strö lite mjöl på bagarugnsärnen och blev det då brunt,så var ugnen lagom varm.Ibland satte man in en liten tu marka som kallades för skållekaka.---När man bakade tog man ~~na~~ vara på en liten kaka och älte rätt mycket salt i den och lade den upp på loftet på en bräda,som låg uppe på en hanabjälke och där hade man också "dejspeilen",en träspade som man använde att göra baktråget rent med.Dennna rengjordes aldrig utan bara skrapades ren med en kniv.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKM[illegible]V

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sagan om de tre hemmadöttrarna, som inte kunde snacka rent. Saga

Det var på ett ställe de hade tre döttrar och de väntade en friare. Så kunde de så rysligt dåligt tala alla tre så moren hade sagt till dem att när friaren komså skulle de tiga och inte säja ett enda ord för de talade så rysligt dåligt. Jo så när då friaren kom så sade moren till dem att de skulle ar beta raskt allihop, så han kunde se hur duktiga de voro. Ja, så bjöd hon ju in honom och bjöd mat på honom och när då han satt och åt s, vävde den ena och den ena spann och den andra kardade, för hon skulle ju visa att det var duktiga fruntimmer allihop. så gick där en tråd sönder i varpen för den som vävde och då vände hon sig genast till den som spann och sade: där bast en tau! Då svarade den med detsamma: slyd han dau. Då lade den tredje kardan och sade: mor sa ju vi skulle tisa å inte tasa så länge fejsaren va här. Ja så fick han ju reda på att de inte kunde tala riktigt någon av dem och därför ville han inte ha någon av dem utan for sin väg igen.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

522

Stegefitt(flott) och dricka för att bli fin. Vid frisy-ren.

---p---

Förr i värdem när ja var liden påg,då skulle jag ju gå med min far till Kiviks marknad,jo för då ska jag si er att då var det markad och det var markad som varade i flera dar och då skulle vi ju leja tillia för vi skulle ju vara där i otte,för far skulle ju sälja ett par studar,som voro för gamla till att dra här hemma med.Och studahandlarna voro kommna dit redan dan innan marknaden och så skulle ju jag följa med och driva på.Så kvällen innnan så skulle ju mor göra mig riktigt fin och då smorde hon håret på mig med stegefitt och gne halsen med dricka och så fick jag nya linnbyxor och så lånte hon en brun vadmalströja av nabonskvinna,som hennes på g hade fått när han konfirmerades.Så lade hon in matsäck och det var torkat fåraköt,ost och bröd.Och där fick jag första gången smaka kaffe, men det var så räligt,så det kunde jag knappt dricka,men sockret det åt jag.(Detta var på 1850-talet)

522 44 44

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

När ett hus reses.

Gott förebud.

Regnar det när ett hus reses, så regnar det välsignelse i huset.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skaffa hell.

Hell till kläderna.

Gå i kyrkan och få hell till kläderna.

När man fått något nytt klädesplagg,så skulle man först gå i kyrkan med detta på för att få "hell" till det,ty då varade det mycket längre än annars.När man tagit det nya på sig,skulle man äta först,ty drack man först,så fick man ohyra i kläderna.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bakning.

Hur kavring bakades.

När de skulle plocka pantofflor,så brukade de baka söta kavringar.DE gjordes så att man skalade en stor gryta potatis och detta koktes och stöttes till päregröt och sedan sikta man rågmjöl och så älte man samman dettta utan vatten och mjölk till en ganska hård deg och detta fick så stå och jäsa över natten.Som jäsämne hade man"bärma",bottensats av gammalt dricka,och dagen efter så slog man upp degen och rullade långa stänger

47 4

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om grodan.

Grodan.

Den första frö(groda) man mötte på våren,den skulle man försöka fånga och hålla i handen,så föll där en guldkrona ned på marken och vad man önskade sig,det kom säkert att slå im.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Första nytändning.

Vid nytändning.

Vid första nytändningen på året, så skulle man gå utanför dörren och hålla en psalmbok och en nyckelknippa i handen och så niga tre gånger för månen och önska sig något, så kom detta säkert att slå in.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV 49

Skåne
Aktuell
Bosjö Sn
Upt. år 1928

522 49

Uppt. av E. Olsson
Bär. Ängelholm

Dagarna i påskveckan. Påskdagarna.

Dagarna i påskveckan kallades blåmåndag, videtisdag, askonsdag skärtorsdag, långfredag och skittedan.---Blåmåndag skulle man ha bullar och mjölk och videtisdag stenkakor av kornmjöl. Påskdagsmorgon skulle alla som inte kunde komma upp och se när solen hurrade kring sin axel ha pisk med ett björkris.

522
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vaggvisa.

Vaggvisa.

Tre trinda pepparkorn,katten blåser i silverhorn,
brum,brummeli brumma,katten slår på sin trumma,
fyra möss de gå i dans,så hela jorden rungar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Trollmedel.

Fladdermusens blod som trollmedel.

Om man vill vinna någons kärlek, så skall man taga tre droppar blod ur vingen på en fladdermus och ge den man vill ha av detta blod, så gripes han eller hon av en stor kärlek till den som använt detta trollmedel.

5252

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hjulormen.

Hjulormen

Hjulormen talar de om,att det är en orm,som biter sig i stjärten och rullar sådan utefter vägarna.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Knutbrev.

Om julaknutan.

Här kommer Knut och kör julen ut,med flaskan i hand,och för tungan en tand,och tystlåten frågar han nuså snäll.om han får hos er låna hus i kväll.

Hans namn är Knutte som ni vet,fast ej på muntligt vis,han presenterar sig,men det går lika bra precis.

Men om han ej härbärge får,så får han gå till nästa (går), och med en spark uti hans bak,förpassar honom utom ert tak.

Undertecknad%.

Dessa verser voro fastspikade på en julaknuta,som inkastades till oss för två år sedan.De bruka alltid här om jularatt springa omkring och kasta in knutor till varandra.Den som springer med den,kastar in den om köksdörren så hastigt som möjligt,och sedan gäller det för honom att ej bli tagen.

Skåne
Rebs
Bösarps
upptecknat 1928.

upptecknat av K. Ekblom

522

Bet. av Ruth Berglund

54

54

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om elven.

Elven.

Man skall ej gå över rinnande vattenefter det att solen har gått ned,för kommer man då över det ställe,där elven har suttit,så får man elvaklå,ett svårt utslag,som det nästan är omöjligt att bli av med.

55

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En förtrollad prinsessa.

Trolleri.

Utanför Brösarpsgården ligger en kurra,som kallas Engels kurra
Där skall en gång enligt sägen en engelsk prinsessa ha blivit
förtrollad och bunden med stora järnkettingar i ån.Det säges
också att den kurran är bottenlös och går tvärt igenom jorden.

56

522

Om majsjungningen. Majsjungning

Alla år jag hört dem sjunga här i Brösarp,har det gått så till,att först sjunga de:God afton om i hemma är.o.s.v. Efter denna första vers,fortsätta de sjungandet med den riktiga majvisan,som de kalla visan Ack ljuvlig tid.När de så sjungit hela denna visa,gå de till pigans fönster och fortsätta här den visa,som de började med och som de kalla pigvisan.De sätta så grönt i takskägget och få ägg eller pengaroch ibland bli de också bjudna på brännvin och kaffe.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV

Sven Ola Ek
Bredsjö fn.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV 57

522

Bäckahästen.

Bäckahästen.

Bäckahästen visar sig i bäckarna mellan kl. 12 och 1 på natten och den som då får se honom,måste skynda sig och vända tröjan ,ty annars blir han förvillad. Bäckahästen är vit, smal och har åtta ben.

Skåne
Aspö 2:d.
Brösarps s:n
1928

Uppt. H. Olsn

522

Ber. Anders Bergkvist.

5858

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om elven.

Elven.

Elven brukar spela i Röels bäck.Han spelar då på harpa,men den som hör hans spel måste akta sig,så att han ej lockas att dansa efter elvens musik,ty då måste han hålla på att dansa så länge,tills han faller död ned.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

57 59

Pigvisan.Majvisa. **Majvisa.**

Pigevisan.Godafton om i hemma är,maj vare välkommen,
förlåt oss om vi väcka er,
allt så vid som värden är,springa de rosor i blomma

Så komma vi uppå er går,och fråga om vi sjunga får.

Må hönan värpa ägg på fat till pannekaka och äggamat

Så sätta vi maj i pians säng,men akta dig för nabo-
ens dräng.

Nu sätta vi grenar i ert tak,det ser nu nog i morgon
dag.

Och tack och tack ska folket ha,för gåvan den var
ganska bra.
(Få de ej något sjunga de följande vers)

Ligg och sov du gamle stud,tills kråkor och rav-
nar asa dig ut.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gø 60

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gissa nötter. Nötrim

Här kommer en herreman ramlanes och skramlanes, hur många betjänter har han?

Udda eller para?

Jag dricker kaffe! Jag med! Hur många koppar?

61

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Talesätt.

Talesätt.

Åhnä,man aktar väl sina lus för snuva.

62 62

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vaggvisa.

Vaggvisa.

Vössa,nana litet barn,mor hon sitter och nystar garn,
syster sitter och töttar(tottar) to(ull)
far han står på loen(logen)och tåskar(tröskar)korn till
soen(suggan),lillebror han går i Skauen(skogen)
tudar i ett värahorn(bagghorn)
där är pior och klippa ull,och där är drängar som plöja
mull,och där är folk i skauen.

Skåne
48 17 L 13 0
Sn Brösarp
Uppt år 1928

Uppt av H. Olsson,
Bor. Hilda Bergqvist 522

63
63

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skärtorsdag.

Skärtorsdag.

Skärtorsdag skall man smörja spinnrocken till glädje för Tor. Man skall så springa runt huset tre gånger och skjuta med salt, så förlora häxorna som den natten äro ute och rida makt att göra någon skada.

64 64

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Pysslingar

Pysslingar.

Det var en ung bonnamora,som stod vid ett bränkar som de hade förr,så kom pysslingarna och ville låna hennes bruala(ett blommigt band)för att de skulle ha bröllop och det finge de,ty moran sade att detvgick ju go tt an så sade de till henne att om hon ville passa på precis kl. 12 på middagen så skulle hon få se bröllopstassen och dåmgjorde hon detta och då var där bolster där brä nnkaret stod och där kom alla pysslingarna opp och de v voro så rysligt granna och en stor lång rad voro de.Så tågade de förbi henne och sedan försvunno de igen.De brukade också ofta komma och låna bröd.

-6-5-65

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

522

Majvisa.

Avskrift av en uppteckning gjord av Amanda Olsson,Brösarp, som hört sin fader sjunga denna majvisa.Fadern hette Ola Nilsson och bodde i Brösarpsängarna.--Amanda Olsson död omkring 1911,24 år gammal.

Ack ljuvlig tid,när träd på marken bära frukt,
all blad och blommor giva lukt,ack ljuvlig tid,
i skogen fåglar kvittra,var på sitt sätt lovsjunga Gud,
all blad och blommor tittra,och bergen giva ljud.

När vi vår tid i lundar,ängar,skog och mark,
från en till annan ljuvlig park,i ro och frid,
få leva och få höra,en ljuvlig sång med klar musik,
den haver intet öra,den honom varda lik.

A
Ack gyllne tid,är det ej lust att leva här,
när man är fri från allt besvär,ack gyllne tid,
och klara vattnet rinner,så klart,som vore det kristall,
ack man av solen finner ett sken i djupan dal.

Rikdomar och stå̊t,allt annat som här glindra må̊,
när intet mera passar på̊,rikdomar och stå̊t,
ty alla gör Gud lika,igenom sina skarpa skott,
båd fattiga och rika,han tar dem alla bort.

tt 66

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Betänk det väl,hur falsk den lusten vara må,
som kan så snart en sinde få,betänk det väl,
i dag är mannen herre,i morgon är han kall i mund,
de större med de smärre,de falla i all stund.

Ack himlens höjd,vars portar utav pärlor är,
grundvalar utav stenar är,ack himlens höjd,
där lifsens brunnar klara,från Gud och lammet sina må,
och lifsens träd de rara,uppå dess gator stå.

Ett härligt stå,si Herrans hus och tempel är,
båd' sol och måne lysa där,ett härligt stå,
är jag av sorg betagen,så gläds jag när jag tänker på,
att glädje,fröjd och fromma,Guds barn där skola få.

Förlåt vår synd o store Gud och fader huld,
för din sons död och pinas skull,förlåt vår synd,
och hjälp oss med din anda,att vi av denna jämmerdal,
få vandra till det landet,som är din fröjdesal.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om brunntjässan.

Brunntjässan

Man varnade alltid barnen för att gå till brunnen, ty gingo de för nära brunnkaret kunde läpt brunntjässan komma upp ur vattnet och taga dem. Brunntjässan var ett fruntimmer och var mycket vacker.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Häxeri

Hönsakadorran med häxetocken.

Uppe vid Stödekultsbacken bodde förr en gammal käring, som hette Karna,men hon kallades alltid för Hönsakadorran.För henne voro barnen alltid rädda,ty när de inte voro snälla brukade de äldre säga till dem,att de skulle gå med dem till Hönsakadorran och be henne släppa ut sin häxetocke,så fingo de allt veta att de levde.

69 69

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ria,ria ranka.

Visa.

Ria,ria ranka,hästen heter Blanka,var ska vi ria,ria och
fria till en liten pia,vad ska hon heta,jungfru Margreta,
var ska hennes bröllop stå,uti hennes faders gård,
där växer löken,och där galer göken,och där är gott att
vara både vinter och sommar,
Var ska vi ria,ria och fria,till en liten pia,
men när vi kommo dit,så var där ingen hemma,
utan två små hunnar,som lågo under vägga och slicka sina
lägga,de hade lite sö(Vått),men de hade inget brö,
förrän frun kom från kyrkan med nycklarna,
och hopp i galopp,hoppeli,hopp,hopp,hopp.

70 70

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om mjölkaharen. Mjölkharen.

Mjölkaharar det är sådana där trollharar,som kunna trolla med korna ,så att de inte vilja mjölka .I augusti,när mjölken gärna vill bli liksom lång,så säga de här;Ja se dä här ä allt haramilk.

522
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om lindormen. **Lindormen.**

Man skall akta sig för att hugga ner gamla lindar, ty i dem bo gamla lindormar, och de äro rysligt farliga att råka ut för.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Ordspråk.

Nu är det slut med visslandet,sa gubben,när han fick skägget i hjulet.

73 7

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Ordspråk.

Bättre sent än aldrig, sa käringen, när hon kom för sent i kyrkan.

74

74

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk

Ordspråk.

Nu är det ~~slut~~ med visslandet, sa' pågen när han skar munnen av sig.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Ordspråk

Snällt barn tuktar sig själv.

76 76

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk. Ordspråk

Större skepp kunna gå i sank än en vällingebötta.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Varslare
Skogsduvan.

Blåduvan varslar olycka.

När "stönjaren"suckar,så blir det krig!Stönjaren"är vild-
duvan.1905 sade de gamle,"nu står då säkert kriget för dör
ren för stönjaren suckar så rysligt.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Alikorna(kajorna) ge dödsvarsel. Varsel

När alikorna samlas i flockar och hålla bröllop,så betyder det dödsfall. Kajan.

79 79

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Ordspråk

Det gör jag,mens en höna knäcker en nöt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Ordspråk

Bättre att dämma i bäcken än i åm.

81

81

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ordspråk.

Bättre gå än illa åka.

Ordspråk.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Göken.

Göken.

Göken lämnar inte vårt land,förrän han fått äta tre mogna körsbär.När han ser den första höstacken,blir han en hök.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om fåglarna bygga av folkahår. **Fåglar.**

Man skall aldrig kasta ut sitt hår så att fåglarna kunna komma åt det och bygga bo av det, ty då blir man skallig.

84

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lärkan och kyndelsmässodagen. Lärkan.

Så många dagar lärkan sjunger före Kyndelsmässan, lika många veckor får hon tiga efter den dagen, brukade de gamle här säga.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sägnen om rödhaken.

Rödhaken.

Min mor kunde berätta så många sägner om fåglar,men jag minns dem knappast nu.Men den hon berättade om rödbrösten(rödhaken) den löd så här:rödbrösten har inte alla dagar haft sin vackra röda färg.Den fick han,för att han komtill korset,när Frälsaren plågades där,och drog ut en av törnetaggarna ur hans panna.Dåföll en droppe av Frälsarens blod på hans bröst,och sedan den dagen har han behålla sin röda färg.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om svalan.

Svalan.

Svalan säger:den som tar mina ägg,han skall hänga på Helvetets vägg,den som tar mina ungar,han skall hänga på Djävulens tunga,den som tar mig själv,han skall hänga på Djävulen själv.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om svalan.

Svalan.

Den första svala man ser på våren,den skall man blåsa 7 gånger efter,så kan man lösa upp alla knutar och reda upp alla garnhärvor under året.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta.

Gåta.

Litet och nätt,prickigt och tätt,hål i bägge ändar?

Svar:syringen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta.

Gåta.

Enbflock vita kreatur,bundna med röda klammar,mitt i-
bland dem dansar den röde kalven?

Svar:tänderna,tandköttet och tungan.

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta.

Gåta.

Ett barn kan bära det in i kyrkan i sin hand, men två män kunna inte bära ut det igen på en stång?

Svar: ägget.

522 91 91

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta.

Gåta.

Fyra vidder vattra,två svarta tattra,en vissvass och en bröbuss?

Svar:4 hjul,2 hästar,1 pisk och en kusk.

92 92

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta.

Gåta.

Där stod två lådor,och på dom två stolpar,och på dom ett mögskab(skåp),och på det ett madskab,och på madskabet en kula och på kulan en skog och i den skogen en bäck,och där vandra hedningarna fram och tillbaka?

Svar:en människa.Skogen=håret,bäcken=benan i håret,hedningarna=ohyra

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta.

Gåta.

Jag finns i solen,men inte i månen,jag finns i Lappland, men inte i Skåne,i mitten på Magdalena och i ännen på Carl,den finns i min lomma(ficka),om den är aldrig så tom?

Svar:l-et.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta. Gåta.

Drängen kom in och lade sitt de pöna(våta)på pians det löna(ludna),och när pians det löna begynte att hoppa, så begynte drängens det pöna att droppa?

Svar:en dräng kom in och lade sina våta vantar påpigans väv,där hon satt och vävde och när hon så började väva, så hoppade väven och då droppade det från vantarna.

95 95

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta.

Vilka äro de flesta i kyrkan?

Gåta.

Svar:huvudhåren.

96 96

522

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta. Gåta

Vad är det,som går oppförbacke och nedförbacke och skär en svart strimma efter sig?

Svar: plogen.

522